

Obserwacje kliniczne nad występowaniem wymiotów u zdrowych kotów

JAROSŁAW MAZUR, JÓZEF NICPOŃ, SYLWIA KAJDASZ

Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych Wydziału Medycyny Weterynaryjnej AR, Plac Grunwaldzki 47, 50-366 Wrocław

Mazur J., Nicpoń J., Kajdasz S.

Clinical observations on the occurrence of vomiting in healthy cats

Summary

Observations were performed on 18 cats kept in 3 separate groups. Each group was fed in a different way but under similar living conditions. Research was carried out over the course of 1 year with special regard given to the number of times vomiting occurred and the composition of the vomit. It was observed that the frequency of vomiting in short and longhair cats was different. A difference was also observed between the 3 studied groups. We found out that the occurrence of vomiting in cats is connected with the kind of food given to them.

Keywords: cat, vomiting, feeding

Wymioty (*vomitus*) są czynnością przewodu pokarmowego, która została najbardziej wykształcona u zwierząt z krótkim przewodem pokarmowym. U zwierząt mięsożernych opróżnienie treści żołądka, a nawet zawartości dwunastnicy może nastąpić przez jamę ustną i w przypadku treści płynnej lub półpłynnej przez jamę nosową. Wymioty nie są czynnością fizjologiczną (poza nielicznymi wyjątkami), pojawiają się przy chorobach układu pokarmowego, zatruciach, zakażeniach, zapaleniu otrzewnej, procesach ogólnoustrojowych przebiegających z trudnościami w pasażu treści pokarmowej (10). Mogą pojawiać się również w kwasicy cukrzycowej, w schorzeniach wątroby, mocznicy, niewydolności układu krążenia, pasożytach żołądka i jelit, schorzeniach gardła, wątroby (6-8, 10). Mogą też wystąpić przy chorobach CUN (1-3, 9, 11).

Proces wymiotów rozpoczyna się pobudzeniem ośrodka wymiotnego znajdującego się w rdzeniu przedłużonym poprzez drażnienie receptorów gardła, przełyku, ściany żołądka. Receptory rozmieszczone w błonie śluzowej wymionionych części układu pokarmowego wrażliwe są na ilość i skład treści pokarmowej. Odbierane bodźce przekazywane są drogami aferentnymi do ośrodka wymiotnego, z którego nerwami błędnymi docierają do przewodu pokarmowego, powodując skurcze wymiotne. Ten obronny odruch wymaga skoordynowania czynności antyperystaltycznej fali skurczowej żołądka z aktem oddychania. Zassanie treści pokarmowej i otwarcie zwieracza wpustu w akcie wymiotów odbywa się na szczycie wdechu. Związane jest to z maksymalnym ciśnieniem panującym w jamie opłucnowej ułatwiającym przy współdziałaniu mięśni oddechowych i tłoczni brzusznej opróżnienie zawartości żołądka i przesunięcie jej do jamy ustnej (5, 6, 10).

Objawami klinicznymi tego złożonego procesu są następujące po sobie głośne wdechy zwierzęcia połą-

czony z gwałtownymi ruchami głowy, klatki piersiowej i tłoczni brzusznej, następnie przy otwartej jamie ustnej dochodzi do opróżnienia zawartości żołądka. Dla nie znających fizjologii tego procesu właściciele małych zwierząt akt wymiotów wydaje się bardzo męczący, szczególnie jeżeli po zakończeniu jednej fazy odruchu wymiotnego następuje kolejna faza ruchów antyperystaltycznych. Długotrwałe i intensywne wymioty mogą stać się przyczyną zaburzeń elektrolitowych i odwodnienia organizmu (1, 6, 8, 10).

Koty są zwierzętami o proporcjonalnie najkrótszym przewodzie pokarmowym w stosunku do długości ciała. Opróżnianie jego zawartości następuje w ciągu 12-24 godzin w zależności od pokarmu, jakim są karmione. Może być ono jednak utrudnione przez różnego rodzaju przeszkody w przewodzie pokarmowym, w tym ciała obce. Ich diagnozowanie opiera się o badanie kliniczne, jak również specjalistyczne metody diagnostyczne np. gastroskopię (4). U wolno żyjących kotowatych wymioty są fizjologicznym odruchem opróżniającym żołądek z nie strawionych w nim resztek pokarmowych.

Coraz częściej obserwuje się problemy związane z wymiotami u kotów utrzymywanych w domach i karmionych gotowymi karmami pełnoporcjowymi. Ma to szczególne znaczenie u tych zwierząt, ze względu na sposób utrzymywania higieny i nieustanne wylizywanie sierści. Ogromne znaczenie ma w tym przypadku również jakość okrywy włosowej, która wpływa na ilość i jakość zlizywanych włosów. Brodawki nitkowate języka kotów uniemożliwiają wyplucie włosów z jamy ustnej, co powodować może tworzenie się w żołądku pilobezoarów (8).

Celem badania było określenie częstości i zawartości wymiotów w zależności od sposobu żywienia i długości okrywy włosowej.

Materiał i metody

Obserwacje kliniczne nad występowaniem wymiotów związanych z usuwaniem drażniących przewod pokarmowy ciał obcych przeprowadzono w trzech hodowlach kotów utrzymywanych w warunkach domowych, bez możliwości opuszczania pomieszczeń zamkniętych.

Pierwszą grupę stanowiło pięć kotów: cztery krótkowłose (Ia), jeden długowłose (Ib), karmionych w tradycyjny sposób. Na dawkę pokarmową składało się: surowe mielone mięso wołowe, gotowane mięso ryb, ser twaróg, wypełniacz w postaci ryżu, makaronu lub płatków kukurydzianych. Druga grupa – dwa koty krótkowłose (IIa), pięć długowłosych (IIb) karmionych było gotowymi karmami wilgotnymi i suchymi. Trzecią grupę stanowiły dwa koty krótkowłose (IIIa) i cztery długowłose (IIIb) karmione wyłącznie karmą suchą. Wszystkie koty otrzymywały ilości karmy przewidziane dla zwierząt dorosłych oraz wodę *ad libitum*. Zaobserwowano, że przebywające w warunkach domowych koty często zjadały (ogryzały) liście roślin doniczkowych i przygotowanych dla nich kielków owsianych.

W okresie prowadzonych obserwacji zwierzęta podlegały naturalnym cyklom płciowym, dorosłe kotki kryte były planowo tak, że niektóre z nich w okresie rocznej obserwacji przechodziły po dwie ciąży.

Wyniki i omówienie

Wyniki obserwacji ujęto w tab. 1 uwzględniającej następujące badane parametry: liczbę wymiotów w grupie, w przeliczeniu na jednego osobnika w czasie jednego roku oraz zawartość (skład) wymiotów.

Obserwacje przeprowadzone były w okresie roku i obejmowały okres zmian okrywy włosowej kotów. Akt wymiotów poprzedzało pogorszenie się samopoczucia osobników, utrata łaknienia. Koty często przesiadywały przed miską pełną karmy w charakterystycznej pozycji z podciągniętymi i przykurczonymi przednimi kończynami. Nasilenie wymiotów, nie związanych z określonymi zmianami chorobowymi, ustępujących po opróżnieniu zawartości żołądka nasilało się w okresie wymiany włosów. Szczególnie wyraźne nasilenie usuwania pilobezoarów miało miejsce u kotów długowłosych, w okresie od stycznia do kwietnia. Nie zaobserwowano tej sezonowości u kotów krótkowłosych.

Opróżnienie żołądka nie zawsze wiązało się z jednorazowym aktem wymiotów. Często u kotów długowłosych opróżnianie żołądka poprzedzone było serią wymiotów, początkowo zawierających nadtrawiony pokarm, a następnie wymiotowany był sam sok żołądkowy o charakterystycznym kwaśnym zapachu. Na wydalenie tą drogą pilobezoarów potrzebnym było nawet kilka aktów wymiotnych. Czasami po kilku nieudanych próbach, najprawdopodobniej na skutek zmiany położenia zawartości w żołądku, odruch wymiotny zanikał do momentu ponownego podrażnienia receptorów. Z obserwacji wynika, że częstotliwość wymiotów była zdecydowanie większa u kotów długowło-

Tab. 1. Liczba i zawartość wymiotów u kotów w badanych grupach

Oznaczone cechy	Grupa kotów					
	Ia	Ib	IIa	IIb	IIIa	IIIb
Liczba wymiotów/kota	4 nie strawiona	6 nie strawiona	5 nie strawiona	7 nie strawiona	5 nie strawiona	9 nie strawiona
Zawartość wymiotów	karma	karma, pilobezoary	karma	karma, treść żoł. pilobezoary	karma, treść żoł. pilobezoary	karma, treść żoł. pilobezoary
Inne	Pasożyty wew.		liście roślin	liście roślin	liście roślin	nici, wstążki, liście roślin

szych bez względu na spożywany pokarm. Nasilenie tworzenia się i usuwania pilobezoarów związane było z okresową wymianą okrywy włosowej.

Porównując sposób karmienia kotów należy zauważyć, że liczba wymiotów była zdecydowanie największa w grupie karmionej tylko suchą karmą pełnoporcjową. W przypadku grupy karmionej naturalnymi produktami zanotowano jeden przypadek wymiotów, którego przyczyną były pasożyty wewnętrzne.

W poszczególnych grupach u kotek ciężarnych zanotowano nasilenie wymiotów pomiędzy trzecim a szóstym tygodniem ciąży.

Koty należą do zwierząt, u których odruch wymiotny występuje stosunkowo często (6). Obserwowano różnice w sposobie i nasileniu poszczególnych faz wymiotów. Wszystkie koty wykazywały przed wystąpieniem wymiotów niepokój, przerażający się u niektórych osobników po opróżnieniu żołądka w „panikę”. Często starały się one ukryć i odpocząć po takim akcie, szczególnie jeśli było to kilka następujących po sobie odruchów wymiotnych.

W żadnej z grup nie obserwowano zaparc. Jakość kału była stosowna do spożywanej karmy i mieściła się w granicach przyjmowanych za prawidłowe. W uformowanym kale, zarówno na jego powierzchni, jak i całej objętości stwierdzano obecność włosów, szczególnie w kale kotów długowłosych.

Reasumując należy stwierdzić, że koty są zwierzętami, u których odruch wymiotny można uznać za fizjologiczny sposób pozbywania się z żołądka treści niestrawnych. Koty długowłose wymiotują częściej niż krótkowłose. Najczęściej wymiotują zwierzęta karmione wyłącznie pełnoporcjową karmą suchą.

Piśmiennictwo

- Allen D. G.: Small Animal Medicine. J. B. Lippicott Comp., Philadelphia 1991.
- Holton J. E. F., Taylor P. M.: Pourazowa terapia psów i kotów. SIMA WLW, Warszawa 1999.
- Janiak T.: Diagnostyka kliniczna chorób wewnętrznych zwierząt domowych. PWN, Warszawa 1989.
- Kubiak K., Nicpoń J., Sapikowski G.: Endoskopia przełyku, żołądka i dwunastnicy u kotów. Życie wet. 2000, 75, 135-140.
- Krzymowski T.: Fizjologia zwierząt. PWRiL, Warszawa 1983.
- Lechowski R., Lenarcik M.: Choroby przewodu pokarmowego kotów. Wyd. SGGW, Warszawa 1995.
- Lenarcik M., Lechowski R.: Choroby układu pokarmowego psów i kotów. Wyd. SGGW, Warszawa 1992.
- Schmidt V., Horzinek M. Ch.: Krankheiten der Katzen. Gustav Fischer Verlag, Jena 1993.
- Schwarz S.: Problemy behawioralne psów i kotów. SIMA WLW, Warszawa 2000.
- Strombeck's Small Animal Gastroenterology. W. B. Saunders Company Philadelphia 1996.
- Vogel A., Schneider H. E.: Rady dla miłośników kotów. PWRiL, Warszawa 1991.